

CZU: 159.923.2-053.6 + 316.6

DOI: <http://doi.org/10.5281/zenodo.3967156>**CARACTERISTICI ALE COMPONENTELOR ADAPTĂRII PSIHOSOCIALE****Oxana PALADI***Universitatea de Stat din Moldova*

În articol sunt prezentate caracteristicile adaptării psihosociale și ale componentelor acesteia. Sunt descrise profilurile personalității adolescentului care denotă adaptabilitate și inadaptabilitate, precum și factorii: mitomanie / falsitate, acceptare de sine / neacceptare de sine; acceptarea celorlalți / neacceptarea celorlalți; confort emoțional / disconfort emoțional; control intern / control extern; dominare / supunere; evitarea problemelor.

Cuvinte-cheie: *adaptare psihosocială, adaptabilitate, inadaptabilitate, mitomanie/ falsitate, acceptare de sine, neacceptare de sine, acceptarea celorlalți, neacceptarea celorlalți, confort emoțional, disconfort emoțional, control intern, control extern, dominare, supunere, evitarea problemelor.*

CHARACTERISTICS OF THE PSYCHOSOCIAL ADAPTATION COMPONENTS

This article presents the characteristics of psychosocial adaptation and its components. There are described profiles of adolescent personality which denote adaptability and inadaptability and also the factors: mythomania / falsity, self-acceptance / self-non-acceptance; acceptance of others / non-acceptance of others; emotional comfort / emotional discomfort; internal control / external control; domination / obedience; avoidance of problems.

Keywords: *psychosocial adaptation, adaptability, inadaptability, mythomania / falsity, self-acceptance, self-non-acceptance, acceptance of others, non-acceptance of others, emotional comfort, emotional discomfort, internal control, external control, domination, obedience, problem avoidance.*

Introducere

Transformările care sunt în relație directă cu provocările societale create de realitatea din întreaga lume sunt valorificate în diverse cercetări științifice, inclusiv cu referire la adaptarea psihosocială a personalității. Conceptul respectiv este studiat din diverse perspective, deoarece o mulțime de factori sociali, care sunt permanent în interacțiune, influențează nivelul de adaptare a persoanei.

În acest context, A.Adler afirmă că dezvoltarea personalității este condiționată de factorii socioculturali, accentuând importanța influențelor educative în formarea Eului. Influențele sociale se concretizează în plan psihocomportamental, în două aspecte: adaptarea – modificarea variabilelor personale în funcție de mediu; modelarea – modificarea variabilelor de mediu în funcție de configurația personală. Autorul consideră că fiecare dintre noi dorește a fi mai presus față de celălalt, de a fi câștigător; deci, acest fenomen joacă un rol important în procesul de adaptare sociopsihologică a persoanei [1].

H.J. Grossman susține că o persoană este cu atât mai bine adaptată, cu cât are mai frecvente și mai profunde schimburi interpersonale echilibrate cu cei din jur și cu diferiți factori ai ambianței sociale. În alți termeni, comportamentul adaptativ exprimă, din perspectivă psihologică, eficiența sau gradul în care individul atinge standardele independenței personale și responsabilității sociale cerute de grupul social căruia îi aparține [apud 2].

Prezintă interes viziunea autorului V.G. Krāsiko asupra acestui concept, care consideră că în procesul de adaptare psihosocială individul tinde să obțină o armonie între condițiile de viață și activitatea internă/externă. Pe măsura realizării acestei armonii crește gradul de adaptabilitate al individului. În cazul unei adaptabilități totale se obține caracterul adecvat al activității psihice a individului în condițiile date ale mediului și în anumite situații. Adaptarea psihosocială apare și ca un mijloc de protecție a individului, cu ajutorul căruia se relaxează și se elimină tensiunea psihică internă, neliniștea, stările destabilizatoare ce apar la individ în cazul interacțiunii cu alte persoane, cu societatea în ansamblu. Mecanismele de protecție a psihicului acționează în acest caz ca mijloace de adaptare psihologică a individului. În ansamblu, când individul asimilează mecanismele de protecție psihologică, aceasta mărește potențialul său adaptativ, favorizează reușita adaptării psihosociale [3].

De menționat că unii autori vorbesc despre adaptarea psihosocială ca despre un tot coerent, ceea ce denotă că caracteristicile acesteia sunt complexe și îmbină în sine necesitatea individului de a corespunde cerințelor societății ținând cont de propriile trebuințe și orientări valorice.

În literatura de specialitate sunt analizate și componentele adaptării psihosociale. C.Rogers și R.Dymond sunt cei care au acordat o atenție deosebită acestora, cercetând particularitățile psihosociale ale adaptării [4, p.138].

Conform concepțiilor acestor autori, în sistemul adaptării psihosociale există anumite relații între următoarele componente: adaptabilitate psihosocială/inadaptabilitate psihosocială; mitomanie / falsitate; acceptare de sine/neacceptare de sine; acceptarea celorlalți/neacceptarea celorlalți; confort emoțional/disconfort emoțional; control intern/control extern; dominare/supunere; evitarea problemelor (escapism). Astfel, **adaptarea psihosocială** este caracterizată prin prisma factorilor precum *acceptare de sine, acceptarea celorlalți, confort emoțional, control intern, dominare*, iar **inadaptarea / dezadaptarea psihosocială** este caracterizată prin prisma factorilor *neacceptare de sine, neacceptarea celorlalți, disconfort emoțional, control extern, supunere, evitarea problemelor*.

Adaptabilitatea psihosocială denotă rezultatul interacțiunii eficiente dintre individ și mediul social, care conduce la raportul optim dintre orientările valorice ale unei persoane și grup.

Profilul personalității adolescentului care denotă adaptabilitate psihosocială se caracterizează prin faptul că: își înaintează cerințe mari față de propria persoană; deseori se ceartă pe sine pentru ceea ce a făcut; denotă relații calde, binevoitoare cu cei din jur; este o persoană responsabilă pe care te poți baza în multe privințe; acceptă, în general, acele norme și reglementări care trebuie urmate; este capabil să-și organizeze propriile acțiuni, poate să-și permită să se impună; autocontrolul pentru el nu este o problemă; agreează, de regulă, oamenii; nu se rușinează de sentimentele sale, le exprimă în mod deschis; cu cei din jur, de obicei, se împacă bine; cea mai grea este lupta cu propria persoană; în suflet este optimist, crede în mai bine; majoritatea celor care îl cunosc se comportă bine cu el, îl iubesc; este o persoană cu aspect exterior atractiv; luând o decizie, o urmează; este mulțumit de toate; echilibrat, liniștit; este uneori și impulsiv, nerăbdător, fierbinte, nu se poate reține; pe primul loc este mintea, nu sentimentul, iar înainte de a face ceva se gândește; este tolerant cu alți oameni, îl acceptă pe fiecare așa cum este; se consideră o persoană interesantă, atractivă și impozantă; ambițios, nu este indiferent față de succes sau laudă; în ceea ce este important pentru el, se străduie să fie printre cei mai buni; este un om întreprinzător, energic, plin de inițiative; în general, are o părere bună despre sine; este mulțumit de sine; este un om plăcut, atrăgător; de obicei îi este ușor, nu este nimic ce l-ar putea îngrijora tare; simte că crește, se maturizează, se schimbă el însuși și atitudinea sa față de lume; este inteligent, îi place să reflecteze; se străduie să se bazeze pe propriile puteri, nu contează pe ajutorul cuiva; se remarcă printre alții; se cunoaște bine, își înțelege bine propria persoană; este un om comunicabil, deschis, stabilește ușor relații apropiate cu oamenii; competențele și abilitățile sunt în concordanță deplină cu sarcinile care trebuie rezolvate, cu toate se poate descurca.

Inadaptabilitatea psihosocială denotă rezultatul interacțiunii ineficiente dintre individ și mediul social.

Profilul personalității adolescentului care denotă inadaptabilitate psihosocială se caracterizează prin faptul că: nu are dorința să se destăinuie în fața altora; deseori se simte umilit; are dubii că poate să placă cuiva dintre membrii sexului opus; simte că nu poate schimba nimic, toate eforturile sunt zadarnice; propriile convingeri și reguli nu-i ajung; este gata permanent de apărare sau chiar de atac, este ranchiunos, selectează mental modalități de răzbunare; uneori se simte destul de inconfortabil; ar vrea să renunțe la tot, să se ascundă undeva; este precaut cu atitudinea pozitivă a celor din jur, atunci când o consideră nemeritată; de obicei, se simte nu conducător, ci condus; nu-i reușește întotdeauna să gândească și să acționeze de sine stătător; se simte neajutorat, are nevoie de cineva care să-i fie alături; uneori se pare că ia singur deciziile, dar nu se poate elibera de influența altor oameni; are un sentiment de ostilitate pentru ceea ce-l înconjoară; este sustras, nu-și poate aduna gândurile și să se organizeze; simte moleșală, tot ceea ce-l bucura odinioară devine dintr-o dată indiferent; nu are încredere în propriile sentimente care uneori îl trădează; este destul de dificil să fie el însuși; se străduie să nu se gândească la problemele sale; este o persoană timidă, se rușinează ușor; nu este nimic în ce și-ar pune propria amprentă, și-ar manifesta individualitatea, Eul personal; se teme de ceea ce vor gândi alții despre el; este un om la care, în anumite momente, sunt multe lucruri demne de dispreț; cedează în fața dificultăților și a situațiilor care amenință cu complicații; este distrat, la el toate sunt încâlcite, amestecate; este ghinionist; îi disprețuiește pe cei de sex opus și nu stabilește relații cu ei; când trebuie să facă ceva, îl apucă frica: gândește că nu se va descurca, nu-i va reuși; este tulburat, îngrijorat, tensionat; pentru a-l impune să facă măcar ceva, trebuie de insistat; deseori circumstanțele îl forțează să se apere, să-și justifice și argumenteze acțiunile; ia decizii și imediat le modifică, se disprețuiește pentru lipsă de voință, dar nu se poate schimba; nu este o persoană de încredere; nu se prețuiește pe sine, nimeni nu-l ia în serios; în cel mai bun caz este tolerat, pur și simplu răbdat; își face griji că persoanele de sex opus îi ocupă prea mult gândurile.

Mitomanie / falsitate. Mitomanie – tendință structurală de a denatura adevărul, de a fabula, de a minți și de a crea povești imaginare [5, p.762].

Persoana care denotă *mitomanie* se caracterizează prin faptul că: uneori are asemenea gânduri, pe care nu ar vrea să le împărtășească cu nimeni; supărându-se, de multe ori își iese din fire; se întâmplă să bârfește; se întâmplă să vorbească despre lucruri în care deloc nu se clarifică; uneori îi place să se laude. Gradul de falsitate este reflectat în tendința persoanei de a răspunde că întotdeauna spune doar adevărul; își îndeplinește întotdeauna promisiunile; niciodată nu întârzie; toate obiceiurile sale le consideră bune.

Acceptare de sine. Din această perspectivă, *sinele* reprezintă cunoaștere de sine ivită din sistemul perceptivomotor care îi permite individului să se distingă și să se diferențieze de restul lumii. De altfel, din punct de vedere social conceptul de sine este definit ca structură ce asociază informațiile la care un individ poate accede în privința propriei sale persoane și procesele intra- și interindividuale implicate în gestiunea cognitivă, afectivă și socială a acestor informații. În acest sens sunt importante viziunile: dintre toate persoanele pe care un individ le cunoaște, cele mai multe informații le posedă despre sine însuși; sinele este pivotul oricărei relații sociale; conceptul de sine este determinat de conceptul de persoană din cultura de care aparține. Pentru aceste trei motive, cel puțin, sinele constituie o entitate psihosocială al cărei studiu teoretic și empiric este esențial pentru înțelegerea cogniției sociale [5, p.1128].

Persoana care denotă *acceptare de sine* se caracterizează prin faptul că: majoritatea celor care o cunosc se comportă bine cu ea; este o persoană cu aspect exterior atractiv; se consideră o persoană interesantă, atractivă și impozantă; în general, are o părere bună despre sine; este mulțumită de sine; este un om plăcut, atrăgător; simte că crește, se maturizează, se schimbă ea însăși și atitudinea ei față de lume; este inteligentă, îi place să reflecteze; se remarcă printre alții; se cunoaște bine, își înțelege bine propria persoană.

Neacceptare de sine este factorul opus accepării de sine care reflectă o atitudine negativă față de propria persoană.

Persoana care denotă *neacceptare de sine* se caracterizează prin faptul că: are dubii că poate să placă cuiva; nu este nimic în ce persoana dată și-ar pune propria amprentă, și-ar manifesta individualitatea, Eul personal; este un om la care uneori sunt multe lucruri demne de dispreț; pur și simplu se subapreciază; ia decizii și imediat le modifică; se disprețuiește pentru lipsă de voință, dar nu se poate schimba; nu este o persoană de încredere, nu poți să te bazezi în toate pe ea; nu se prețuiește pe sine, nimeni nu o ia în serios; în cel mai bun caz este tolerată.

Acceptarea celorlalți. Conform *Marelui dicționar al psihologiei*, altul reprezintă locul în care psihanaliza situează, dincolo de partenerul imaginar, ceea ce, anterior și exterior subiectului, îl determină totuși [5, p.67].

Componenta *acceptarea celorlalți* denotă abilitatea de a manifesta relații calde, binevoitoare cu cei din jur; de a privi lucrurile cu ochii semenilor; a avea drag de lume; a avea relații bune cu cei din jur; a fi tolerant cu alți oameni, a-l accepta pe fiecare așa cum este; a manifesta comunicabilitate, deschidere, a stabili ușor relații apropiate cu oamenii.

Neacceptarea celorlalți este factorul opus componentei acceptarea celorlalți.

Această componentă denotă lipsa dorinței de a se destăinui în fața altora; este o persoană rezervată, închisă în sine, se ține un pic mai departe de alții; tot ce se referă la alții nu-l deranjează, este concentrat pe sine, este ocupat cu sine; este precaut cu atitudinea pozitivă a celor din jur, atunci când o consideră nemeritată; are un sentiment de ostilitate pentru ceea ce-l înconjoară; se teme de ceea ce vor gândi alții despre el; uneori îi disprețuiește pe ceilalți și nu stabilește relații cu ei.

Confort emoțional. Emoția este o constelație de răspunsuri de mare intensitate care comportă manifestări expresive, fiziologice și subiective tipice [5, p.441]. Confortul emoțional implică prezența unor stări emoționale echilibrate, confortabile pentru persoană.

Persoana care denotă *confort emoțional* se caracterizează prin faptul că: nu se rușinează de sentimentele sale, le exprimă în mod deschis; este optimist, crede în mai bine; este un om inaccesibil, încăpăținat, astfel de oameni sunt numiți dificili; este mulțumit de toate; echilibrat, liniștit; uneori este impulsiv, nerăbdător, fierbinte, nu se poate reține; nu există nimic ce l-ar putea îngrijora tare.

Disconfort emoțional este factorul opus confortului emoțional.

Persoana care denotă *disconfort emoțional* se caracterizează prin faptul că: deseori se simte umilită; este sustrasă, nu-și poate aduna gândurile, să se organizeze; simte moleșeală, tot ceea ce o bucura odinioară îi devine dintr-o dată indiferent; nu are încredere în propriile sentimente, uneori o trădează; este destul de dificil să fie ea însăși; este tulburată, îngrijorată, tensionată; simte neîncredere în sine.

Control intern vs. Control extern – percepție pe care un individ o poate avea despre existența unei legături între o întărire dată și unul sau altul dintre două registre ca urmare a unor posibile cauze ale întăririi: caracte-

risticile și conduitele personale, forțele și factorii care acționează în situație. Conceptul este o abreviere a conceptului original de control intern vs. extern al întăririlor creat de J.B. Rotter (1966), care a stabilit o scală de măsurare a acestui caracter. Decurgând direct din teoria învățării sociale, conceptul a fost prezentat ca o variabilă generală a personalității, asimilabilă unei credințe generale de control care rezultă din experiența acumulată de individ în cursul ansamblului secvențelor comportament-întărire întâlnite și care traduce gradul de credință pe care un individ îl are despre legătura existentă între conduitele sale, caracteristicile personale (trăsături, aptitudini etc.) și întăririle pozitive sau negative pe care le primește [5, p.261].

Persoana care denotă *control intern* se caracterizează prin faptul că: își înaintează cerințe mari față de propria persoană; deseori se ceartă pe sine pentru ceea ce a făcut; în nereușitele sale se învinovățește pe sine; este o persoană responsabilă pe care te poți baza în multe privințe; simte că nu poate schimba nimic, toate eforturile sunt zadarnice; este capabilă să-și organizeze propriile acțiuni, poate să-și permită să se impună; autocontrolul pentru ea nu este o problemă; cea mai grea este lupta cu propria persoană; luând o decizie, o urmează; pe primul loc este mintea, nu sentimentul, înainte de a face ceva, se gândește; este un om întreprinzător, energic, plin de inițiativă; este insistentă, fermă; pentru ea este important mereu să insiste pe propriile poziții; poate lucra din greu; se străduie să se bazeze pe propriile puteri, nu contează pe ajutorul cuiva; competențele și abilitățile sunt în concordanță deplină cu sarcinile care trebuie rezolvate, cu toate se poate descurca.

Persoana care denotă *control extern* se caracterizează prin faptul că: uneori se simte destul de inconfortabil; ar vrea să renunțe la tot; se simte neajutorată, are nevoie ca cineva să-i fie alături; interpretează în felul său ceea ce se întâmplă cu ea; poate inventa unele lucruri; trebuie numaidecât să-i amintești, s-o împingi, pentru a duce un lucru la bun sfârșit; mult timp nu poate lua o decizie, apoi se îndoiește de corectitudinea ei; este distrată, la ea toate sunt amestecate.

Dominare – această componentă reliefează abilitatea persoanei de a manifesta superioritate și de a fi leader.

Persoana care denotă *dominare* se caracterizează prin faptul că: se simte superioară față de alții; ambițioasă, nu este indiferentă față de succes sau laudă; în ceea ce este important pentru ea, se străduie să fie printre cei mai buni; prin natura sa este lider și îi poate influența pe alții.

Supunere – se caracterizează adesea printr-o postură strânsă și o imobilizare în fața unei atitudini de dominanță [5, p.1204].

Persoana care denotă *supunere* se caracterizează prin faptul că: propriile convingeri și reguli nu-i ajung; de obicei, nu se simte conducător, ci condusă; nu-i reușește întotdeauna să gândească și să acționeze de sine stătător; se pare că ia singură deciziile, dar nu se poate elibera de influența altor oameni; nu-i place atunci când „se strică” relațiile cu cineva, îndeosebi dacă neînțelegerile amenință să devină evidente; pentru a o impune să facă măcar ceva, trebuie mult de insistat, după care va ceda; este supusă, docilă, „moale” în relațiile cu alții.

Evitarea problemelor / Escapism. Această componentă reflectă abilitatea de a evita problemele sociale existente.

Persoana care denotă *escapism* se caracterizează prin faptul că: îi place să viseze – uneori în plină zi; se întoarce cu greu de la vise la realitate; este gata permanent de apărare sau chiar de atac, este rânchiunoasă, selectează mental modalități de răzbunare; se străduie să nu se gândească la problemele sale; cedează în fața dificultăților și a situațiilor care amenință cu complicații; deseori circumstanțele o forțează să se apere, să-și justifice și argumenteze acțiunile.

Metode aplicate

Am considerat important pentru cercetarea realizată determinarea nivelurilor de manifestare a tuturor componentelor adaptării psihosociale enumerate și descrise.

Menționăm că eșantionul cercetării este alcătuit din 2029 de adolescenții cu vârsta cuprinsă între 14 și 25 ani (Tab.1).

Tabelul 1

Eșantionul cercetării

Nr. d/o	Instituția	Profilul	Specialitatea	Grupa/Clasa	Numărul de subiecți
	mun. CHIȘINĂU				1401
1.	Universitatea de Stat din Moldova	Umanist/ real	Psihologie; Psihopedagogie; Biologie; Fizică și inginerie;	Anul – I Anul – II Anul – III	293

			Geografie; Chimie; Informatică; Contabilitate; Finanțe și Bănci; Business și Administrație; Marketing și Logistică; Servicii hoteliere, turism și agrement		
2.	Universitatea Liberă Internațională din Moldova	umanist	Psihologie	Anul – I Anul – II	40
3.	Liceul Teoretic „Dante Alighieri”	umanist / real		Clasa 9 Clasa 10 Clasa 11 Clasa 12	294
4.	Liceul Teoretic „Spiru Haret”	umanist / real		Clasa 9 Clasa 10 Clasa 11	181
5.	Liceul de Creativitate și Inventică „Prometeu- Prim”	umanist / real		Clasa 11 Clasa 12	41
6.	Liceul Internat Municipal cu Profil Sportiv	sportiv		Clasa 9 Clasa 10 Clasa 11 Clasa 12	209
7.	Colegiul pedagogic „Alexei Mateevici”	umanist / sportiv	- Învățământ Primar; - Sport și Pregătire Fizică; - Asistență Socială	Anul - I Anul - II Anul - III	176
8.	Centrul de Sănătate Prietenos Tinerilor „ACCEPT”	umanist / real		Clasa 9 Clasa 10 Clasa 11	10
9.	Școala Profesională nr.7		- Lăcătuș-electrician; - Tencuitor; - Tâmplar; - Electrician în construcție; - Electromontor; - Electrogazosudor	Anul - I	157
mun. BĂLȚI					212
10.	Universitatea de Stat „Aleco Russo”	umanist / real	- Psihologie; - Pedagogie în învățămân- tul primar și pedagogie preșcolară; - Pedagogie în învățămân- tul primar și limba engleză; - Administrație publică	Anul - I Anul – II Anul - III	52
11.	Liceul Republican „Ion Creangă”	umanist / real		Clasa 10 Clasa 11 Clasa 12	26

12.	Colegiul de Industrie Ușoară		- Modelarea, proiectarea și tehnologia confecțiilor din țesături; - Filatură și țesătorie; - Frizerie și cosmetică	Anul - I Anul - II Anul - III	70
13.	Școala profesională nr. 3		- Croitor; - Cusător; - Coafor; - Cosmetician	Anul - I Anul - II	54
mun. CAHUL					330
14.	Universitatea de Stat „Bogdan Petriceicu Hașdeu”	umanist / real	- Business și administrare; - Informatică; - Drept; - Administrație publică; - Contabilitate; - Pedagogie în învățământul primar și pedagogie preșcolară	Anul - I Anul - II Anul - III	330
Centre din RM (Chișinău, Criuleni, Căușeni)					86
15.	Centre frecventate de către copiii cu CES din RM				86
Total subiecți					2029

Din datele incluse în Tabelul 1 observăm că eșantionul este alcătuit din: elevi ai claselor a IX-a – a XII-a; studenți de la universitate – Ciclul I licență (anii de studii 1, 2, 3); studenți din cadrul unor centre de excelență (colegii), (anii de studii 1, 2, 3), studenți din școlile profesionale (anii de studii 1, 2), precum și adolescenți din centrele de sănătate pentru tineri. În cercetare au fost incluși și adolescenți cu cerințe educaționale speciale. Evidențiem faptul că subiecții sunt din diferite regiuni ale țării, fișele experimentale fiind aplicate în 3 zone ale Republicii Moldova: Nord – Bălți (212 adolescenți); Centru – Chișinău (1401 adolescenți); Sud – Cahul (330 adolescenți). Observăm că cele mai multe chestionare au fost aplicate în zona de Centru. În conformitate cu componentele *localitate* și *mediul de proveniență* incluse în ancheta aplicată a fost posibilă repartizarea eficientă și relevantă a eșantionului implicat în cercetare.

Pentru măsurarea nivelului de dezvoltare a adaptării psihosociale a adolescenților, în lucrarea dată am utilizat **Chestionarul de diagnosticare a adaptării psihosociale** elaborat de Carl Rogers și Rosalind Dymond. Conform chestionarului, sunt identificate următoarele componente ale adaptării psihosociale: adaptabilitate psihosocială, inadaptabilitate psihosocială; mitomanie / falsitate; acceptare de sine / neacceptare de sine; acceptarea celorlalți / neacceptarea celorlalți; confort emoțional / disconfort emoțional; control intern / control extern; dominare / supunere; evitarea problemelor. Pentru prelucrarea datelor, rezultatele obținute pentru fiecare scală se dispersează în 3 niveluri de dezvoltare: nivel înalt, nivel mediu și nivel scăzut.

Pentru verificarea ipotezelor experimentale au fost utilizate metodele statistice diferențiale pentru calcularea frecvențelor și cotelor procentuale.

Rezultate obținute

În cele ce urmează vom prezenta unele secvențe din cadrul cercetării realizate cu referire la nivelurile de dezvoltare a adaptării psihosociale. Conform ipotezelor, au fost determinate nivelurile de dezvoltare a adaptării psihosociale și a componentelor acestora la adolescenți.

Aplicând *Chestionarul de diagnosticare a adaptării psihosociale* (C.Rogers și R.Dymond) am determinat nivelurile de dezvoltare a adaptării psihosociale și a componentelor: adaptabilitate psihosocială / inadaptabilitate psihosocială; mitomanie / falsitate; acceptare de sine / neacceptare de sine; acceptarea celorlalți / neacceptarea celorlalți; confort emoțional / disconfort emoțional; control intern / control extern; dominare / supunere; evitarea problemelor. Rezultatele sunt prezentate în Tabelul 2.

Tabelul 2

Nivelurile de dezvoltare a adaptării psihosociale

Factori	Niveluri	Frecvența	%
Adaptabilitate	nivel înalt	101	5,0
	nivel mediu	1908	94,0
	nivel scăzut	20	1,0
Inadaptabilitate / Dezadaptare	nivel înalt	-	-
	nivel mediu	1416	69,8
	nivel scăzut	613	30,2
Mitomanie 1	nivel înalt	-	-
	nivel mediu	732	36,1
	nivel scăzut	1297	63,9
Mitomanie 2	nivel înalt	-	-
	nivel mediu	543	26,8
	nivel scăzut	1486	73,2
Acceptare de sine	nivel înalt	452	22,3
	nivel mediu	1514	74,6
	nivel scăzut	63	3,1
Neacceptare de sine	nivel înalt	1	0,01
	nivel mediu	1133	55,8
	nivel scăzut	895	44,1
Acceptarea celorlalți	nivel înalt	206	10,2
	nivel mediu	1787	88,1
	nivel scăzut	36	1,8
Neacceptarea celorlalți	nivel înalt	5	0,2
	nivel mediu	1556	76,7
	nivel scăzut	468	23,1
Confort emoțional	nivel înalt	16	0,8
	nivel mediu	1910	94,1
	nivel scăzut	103	5,1
Disconfort emoțional	nivel înalt	35	1,7
	nivel mediu	1247	61,5
	nivel scăzut	747	36,8
Control intern	nivel înalt	191	9,4
	nivel mediu	1805	89,0
	nivel scăzut	33	1,6
Control extern	nivel înalt	2	0,1
	nivel mediu	1181	58,2
	nivel scăzut	846	41,7
Dominare	nivel înalt	113	5,6
	nivel mediu	1664	82,0
	nivel scăzut	252	12,4
Supunere	nivel înalt	-	-
	nivel mediu	-	-
	nivel scăzut	2029	100
Evitarea problemelor	nivel înalt	-	-
	nivel mediu	-	-
	nivel scăzut	2029	100

Datele prezentate în Tabelul 2 sunt ilustrate grafic în Figura 1 pentru o vizualizare mai clară a nivelurilor adaptării psihosociale și a componentelor acestora determinate la adolescenți.

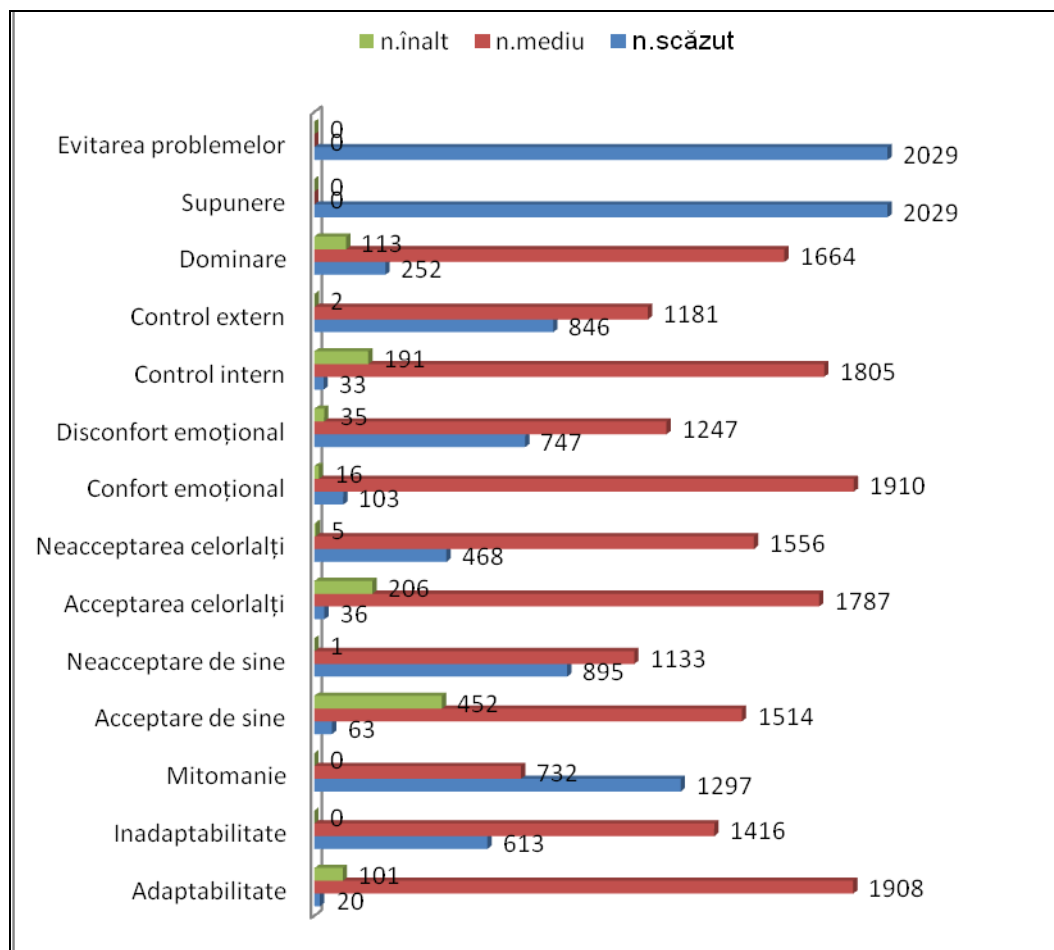

Fig.1. Nivelurile de dezvoltare a adaptării psihosociale.

Deci, rezultatele obținute demonstrează niveluri diferite de dezvoltare a adaptării psihosociale și a componentelor acesteia. După cum observăm din Tabelul 2 și din Figura 1, doar 5,0% din numărul celor investigați prezintă nivel înalt de adaptabilitate psihosocială. Un procent mare de subiecți (94,0%) prezintă un nivel mediu de adaptabilitate psihosocială, iar un nivel scăzut de adaptabilitate psihosocială este caracteristic pentru 20 de subiecți, ceea ce reprezintă 1,0% din întreg eșantionul. Pentru *inadaptabilitate psihosocială* am obținut rezultate ce denotă că 69,8% din numărul de adolescenți prezintă un nivel mediu, iar 30,2% din întreg eșantionul prezintă un nivel scăzut de inadaptabilitate psihosocială. Rezultate similare am obținut și pentru componenta *mitomanie* - 1/2 pentru care se observă că 36,1% / 26,8% din numărul de adolescenți prezintă nivel mediu, iar 63,9% / 73,2% din întreg eșantionul prezintă nivel scăzut. Atât pentru inadaptabilitatea psihosocială, cât și pentru mitomanie 1/2 niciun subiect nu a prezentat nivel înalt. Pentru *acceptarea de sine* nivel înalt prezintă 22,3% din numărul de adolescenți, nivel mediu – 74,6%, iar nivel scăzut – 3,1% de adolescenți din întreg eșantionul. Doar un subiect prezintă nivel înalt pentru *neacceptarea de sine*, iar nivel mediu pentru factorul dat prezintă 55,8%, respectiv nivel scăzut 44,1% din numărul total de adolescenți. Rezultatele prezentate reliefează pentru *acceptarea celorlalți* următorii indici: un nivel înalt prezintă 10,2% din numărul de adolescenți, un nivel mediu – 88,1%, iar un nivel scăzut – 1,8% din numărul de adolescenți. Componentei opuse, și anume – *neacceptarea celorlalți* – îi sunt caracteristici indicii: nivel înalt – 0,2% din numărul de adolescenți, nivel mediu – 76,7%, iar nivel scăzut prezintă 23,1% din numărul de adolescenți. Nivel înalt pentru factorul *confort emoțional* prezintă 0,8% din numărul de adolescenți, nivel mediu – 94,1%, iar nivel scăzut doar 5,1% din numărul de adolescenți. Nivel înalt pentru factorul *disconfort emoțional* prezintă 1,7% din numărul de

adolescenți, nivel mediu – 61,5%, iar nivel scăzut doar 36,8% din numărul de adolescenți. Rezultatele prezentate pentru factorul *control intern* denotă că 9,4% din numărul de adolescenți prezintă nivel înalt, 89,0% prezintă nivel mediu, iar 1,6% din numărul de subiecți chestionați prezintă nivel scăzut. Pentru factorul *dominare* nivel înalt prezintă 5,6% din numărul de adolescenți, nivel mediu – 82,0%, iar nivel scăzut 12,4% din numărul de adolescenți. Este de menționat faptul că pentru componentele *supunere* și *evitarea problemelor* subiecții au înregistrat doar niveluri scăzute.

Concluzii

Adaptarea psihosocială este un concept de mare interes pentru cercetările actuale din domeniul psihologiei. Prin intermediul acestora se reliefează și caracteristicile profilurilor personalității adolescenților care denotă adaptabilitate și inadaptabilitate psihosocială. Rezultatele obținute demonstrează că a fost confirmată ipoteza, conform căreia am presupus că adolescenții prezintă diferite niveluri de dezvoltare a adaptării psihosociale și a componentelor acesteia, precum: adaptabilitate psihosocială, inadaptabilitate psihosocială; mitomanie / falsitate; acceptare de sine, neacceptare de sine; acceptarea celorlalți, neacceptarea celorlalți; confort emoțional, disconfort emoțional; control intern, control extern; dominare, supunere; evitarea problemelor. Un alt moment important este și faptul că pentru factorii studiați au fost obținute rezultate care reflectă, în mare parte, niveluri medii de dezvoltare. În conformitate cu aceste rezultate considerăm prioritară dimensiunea relațiilor adaptării psihosociale cu alte fenomene psihologice în funcție de factorii gen, profilul studiilor adolescenților, mediul de proveniență, reușita academică etc. care ar contribui la dezvoltarea cu succes, facilitarea și accelerarea acestui proces.

Referințe:

1. ADLER, A. *Cunoașterea omului*. București: Iri, 1996. 271 p.
2. MÎSLIȚCHI, V. *Adaptarea școlară: Ghid metodic*. Chișinău: Pulsul Pieței, 2015. 350 p.
3. KRÂSIKO, V.G. *Psihologia socială*. Trad. V.Poleanu. București: Europress Group, 2007. 265 p.
4. ФЕТИСКИН, Н.П., КОЗЛОВ, В.В., МАНУЙЛОВ, Г.М. *Социально-психологическая диагностика развития личности и малых групп*. Москва: Изд-во Института Психотерапии, 2002, 339 с.
5. Marele dicționar al psihologiei. Larouse / Trad. A.Ardeleanu, S.Dorneanu et.al. București: Trei, 2006. 1358 p.

Notă: Lucrarea a fost efectuată în cadrul Proiectului Bazele teoretice și metodologice ale asigurării activității psihologice în sistemul de învățământ general din perspectiva abordărilor societale contemporane. Cifrul: 20.80009.1606.10.

Date despre autor:

Oxana PALADI, doctor în psihologie, conferențiar universitar, Facultatea de Psihologie, Științe ale Educației, Sociologie și Asistență Socială, Universitatea de Stat din Moldova.

E-mail: paladi.oxana@mail.ru

ORCID: 0000-0002-6391-5035

Prezentat la 05.06.2020